

Rapport

Concept Rapport over een klacht over het regionale politiekorps IJsselland.

Datum:

Rapportnummer: 2012

Klacht

Verzoekster klaagt over het optreden van ambtenaren van het regionale politiekorps IJsselland bij haar aanhouding op 6 april 2011. In dit verband klaagt zij er met name over dat één of meer ambtenaren van voormeld politiekorps:

haar tijdens de aanhouding op hardhandige wijze van de barkruk hebben getrokken;

haar vervolgens (hardhandig) in de boeien hebben geslagen door haar armen met kracht op haar rug te brengen en de boeien strak om te doen, zodat verzoekster letsel aan haar polsen heeft opgelopen;

haar tijdens het ophouden op het politiebureau geen maaltijd en koffie hebben aangeboden, terwijl hun bekend was dat zij aan diabetes leed.

Bevindingen en beoordeling

I. BEVINDINGEN

1. Algemeen

1.1 Op 6 april 2011 fietste verzoekster, die alles op de fiets deed, samen met haar zoon in de binnenstad van Steenwijk. Nadat zij boodschappen hadden gedaan, besloten zij langs te gaan bij een kennis die een café had. Omdat ze via een voetgangersgebied naar het café gingen, stapte verzoekster van haar fiets af. Haar zoon ging steppend op de fiets verder. Een stadswacht sprak hem daarop aan en vroeg hem of hij wist dat hij hier niet mocht fietsen. Verzoeksters zoon zei dat hij niet fietste maar stepte, waardoor een discussie ontstond. De stadswacht vroeg hem zijn legitimatiebewijs te tonen. Verzoeksters zoon weigerde dit. De stadswacht liet hem daarop weten dat hij was aangehouden en belde de politie. Verzoekster en haar zoon gingen op dat moment naar het café.

1.2 Tien minuten of een kwartier later kwamen twee politieambtenaren het café binnen. Zij liepen direct naar verzoeksters zoon toe. Hij legitimeerde zich aan politieambtenaar X. Op het moment dat de politieambtenaren en de stadswacht naar buiten wilden lopen riep verzoeksters zoon "truttenmadam" richting de stadswacht. De politieambtenaren hielden hem daarop aan wegens belediging en boeiden hem. Verzoekster, die op een barkruk zat, schrok daarvan en vroeg de politie waar dit op sloeg. Nadat de betrokken stadswacht op een bepaalde manier naar verzoekster omkeek en naar haar lachte, werd verzoekster boos en zei "matennaaiër" tegen haar. De betrokken politieambtenaar X liet haar toen weten dat zij ook was aangehouden wegens belediging. Het was toen 14:53 uur. Verzoekster werd (naar haar mening hardhandig) geboeid en overgebracht naar het politiebureau. In de auto vroeg zij of de handboeien af mochten, omdat die zeer deden. Bij aankomst op het politiebureau verwijderde politieambtenaar X de handboeien. Verzoekster

had toen een wond op haar onderarm dan wel pols, waarop politieambtenaar X een pleister deed. Omdat verzoekster claustrofobisch was, mocht zij op de luchtplaats plaatsnemen. Verzoekster liet de hulpofficier van justitie weten dat zij diabetes, botontkalking en artrose had. De hulpofficier van justitie, waaraan zij om 15:20 uur werd voorgeleid, vroeg haar of er hulp moest komen. De meldkamer van de politie liet een ambulance komen. De ambulance kwam en de ambulancemedewerkers onderzochten verzoekster. Vanwege haar lichamelijke beperkingen hoorde de politie eerst verzoekster van 16:21 tot 17:34 uur en daarna haar zoon, zodat zij het politiebureau eerder, namelijk rond 18:45 uur, kon verlaten.

2. Lezing verzoekster

2.1 Verzoekster was tijdens haar aanhouding zevenenzestig jaar oud en had volgens haar zichtbaar lichamelijke beperkingen als gevolg van diabetes, artrose en botontkalking. Zij was bijvoorbeeld slecht ter been en kon niet zo snel bewegen. Volgens verzoekster was haar aanhouding zeer hardhandig en buitenproportioneel, gezien haar (lichamelijke) toestand en het geringe strafbare feit. Nadat de betrokken politieambtenaren verzoekster hadden aangehouden zou politieambtenaar X haar meteen hardhandig aan haar arm van de barkruk hebben getrokken. Zij zouden haar niet op een fatsoenlijke manier hebben gevraagd of zij mee wilde gaan. Evenmin zou verzoekster zich hebben verzet. Zij zou ook niet in tegengestelde richting hebben bewogen. Verzoeksters zoon zou de politieambtenaren nog hebben verzocht om rustig aan te doen met haar, omdat zij diabetes, botontkalking en artrose had. Ook verzoekster zou hebben aangegeven dat zij niet zo snel kon. De politieambtenaren zouden daar echter niet op hebben gereageerd. Verzoekster had de indruk dat de politieambtenaren geïrriteerd waren door haar beledigende woorden en het feit dat zij niet snel genoeg reageerde op hun aanwijzingen. Zij drukten haar tegen de muur en boeiden haar hardhandig met haar armen op haar rug. Hoewel verzoekster meteen zei dat de boeien zeer deden, zou de politieambtenaar hebben gezegd dat ze dan maar mee moest werken. In de politieauto vroeg verzoekster of de handboeien af mochten, omdat zij pijn deden, maar dit mocht niet. Toen ze bij het politiebureau waren aangekomen, mochten de handboeien af. Verzoekster zag toen dat ze een wondje had op haar pols. Ze zou drie keer om een pleister hebben gevraagd voordat ze die kreeg. Verzoekster zou ook hebben gevraagd om koffie of iets te drinken met suiker vanwege haar diabetes, maar zou niets hebben gekregen. Zij vertelde de hulpofficier van justitie dat zij diabetes, botontkalking en artrose had. Hij vroeg of er hulp moest komen. Pas twee uur later zou een ambulance zijn gekomen. De ambulancemedewerkers controleerden haar bloedsuikerspiegel. Zij zouden de politieambtenaren hebben laten weten dat verzoekster op tijd moest eten en drinken. Verzoekster zou echter geen eten en drinken hebben gekregen. Nadat de politie haar had verhoord, mocht zij om 18:45 uur gaan. Verzoekster was erg teleurgesteld over het feit dat de politieambtenaren haar de schuld wilden geven en niet wilden toegeven dat er fouten waren gemaakt. Zij zou graag excuses en een schadevergoeding willen krijgen.

2.2 De Nationale ombudsman zag tijdens het onderzoek af van het horen van de barman van het betrokken café, waar verzoekster om had verzocht. Een kennis van verzoekster was namelijk de eigenaar van dit café. De barman kon daarom niet worden beschouwd als een onpartijdige getuige.

3. Lezing betrokken politieambtenaren

Politieambtenaar X

3.1 Tijdens de klachtprocedure bij de politie c.q. korpsbeheerder en tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman verklaarde politieambtenaar X, voor zover (nog) van belang en zoals ook (deels) uit de processen-verbaal en overige stukken bleek, als volgt.

3.2 Nadat verzoekster "matennaaiër" riep richting de stadswacht, deelde politieambtenaar X verzoekster mee dat zij was aangehouden vanwege belediging. Zij verzocht verzoekster om mee te gaan naar het politiebureau. Verzoekster weigerde dit echter en zei dat ze niet mee zou gaan. Zij bleef op de barkruk zitten. X vroeg haar nog een paar keer om mee te gaan naar het politiebureau en waarschuwde haar dat er anders geweld zou worden toegepast. Verzoekster voldeed hier wederom niet aan en bleef op de barkruk zitten. X pakte verzoekster bij de arm of schouder of legde een hand op verzoeksters rug om haar naar buiten te begeleiden. Verzoekster verzette zich echter steeds door een terugtrekkende beweging te maken. Zij wilde duidelijk niet meegaan en werkte niet mee. Politieambtenaar X had niet de indruk dat verzoekster wilde vluchten. Zij kon zich verder niet herinneren dat verzoekster iets had gezegd over haar gezondheidstoestand. Zij besloot samen met politieambtenaar Y om verzoekster te boeien. Immers, verzoekster wilde niet vrijwillig meegaan en werkte tegen door zich steeds in tegengestelde richting te bewegen. Wanneer een verdachte zich tijdens de aanhouding verzet, wordt er altijd geboeid om de controle ook tijdens het transport te kunnen houden. X wilde verder een worsteling met verzoekster in het café voorkomen. Bovendien was de toegang c.q. het halletje van het café niet veel breder dan de voordeur. Omdat verzoekster bleef tegenwerken, was het volgens X niet te doen om haar, ook gezien de beperkte doorgang, zonder te boeien uit het café te krijgen en mee te nemen. X kon zich verder niet voorstellen dat zij verzoekster op een hardhandige wijze had geboeid. Omdat verzoekster niet meewerkte en om haar te kunnen boeien, hadden politieambtenaren X en Y haar met haar gezicht tegen de muur gezet. Vervolgens pakten zij allebei een arm van verzoekster om haar te kunnen boeien met de armen op haar rug. Y stond bij de linkerarm en X bij de rechterarm van verzoekster. Het op de rug brengen van de rechterarm ging moeizaam, omdat verzoekster, ondanks de verzoeken om haar armen naar haar rug te brengen, haar armen steeds omhoog deed, zodra X verzoeksters arm naar haar rug wilde brengen. Volgens X was er geen sprake van dat zij verzoekster hardhandig probeerde te boeien, maar zij kon zich voorstellen dat zij vanwege verzoeksters verzet iets harder aan haar arm had getrokken om die naar haar rug te kunnen brengen. Uiteindelijk lukte het met hulp van

een andere collega, die inmiddels het café weer binnengekomen was, om verzoekster te boeien. Politieambtenaar X controleerde tijdens het boeien, zoals zij altijd deed, de ruimte tussen de handboeien en de arm. Nadat verzoekster geboeid was, had zij zich niet meer fysiek verzet. Voor zover X zich nog kon herinneren, probeerde verzoekster evenmin weg te rennen of iets dergelijks. Totdat zij op het politiebureau aankwamen, bleef verzoekster echter wel opstandig door te blijven mopperen.

3.3 In de politieauto liet verzoekster weten dat de handboeien zeer deden. Omdat het politiebureau vlakbij was, namelijk slechts één minuut rijden vanaf het café, en het ook gebruikelijk was om de handboeien tijdens het vervoer om te laten, besloten zij om de handboeien niet te verwijderen. Bovendien wilden zij, gezien het eerdere verzet van verzoekster, niet het risico nemen om de handboeien tijdens het vervoer in de politieauto af te doen. De bestuurder zou hierdoor namelijk kunnen worden afgeleid, hetgeen gevaarlijk zou kunnen zijn. Het was verder ook lastig om, gezien de beperkte ruimte op de achterbank en de bewegende politieauto, de handboeien met de sleutel losser te zetten. X liet verzoekster weten dat zij bijna op het politiebureau waren en dat, als zij rustig en ontspannen zou blijven, zij niet zoveel last zou hebben van de handboeien. Bij langere ritten, wanneer de verdachte rustig was én als het veilig was, kwam het voor dat X de handboeien iets losser zette. Dit gebeurde wanneer het voertuig op een veilige plek stil gezet kon worden. Na aankomst op het politiebureau plaatsten zij verzoekster op de luchtplaats, omdat zij liet weten claustrofobisch te zijn. Ook verwijderde politieambtenaar X de handboeien. Zij zag toen dat verzoekster een wondje had op haar pols. Zij plakte er een pleister op. De wond was waarschijnlijk ontstaan door een combinatie van tegenwerking door verzoekster en wellicht een dunne huid. Zij kon echter niet weten dat verzoekster mogelijk een dunne huid had.

3.4 Op het politiebureau liet verzoekster weten dat zij suikerziekte had en vroeg daarom om een arts. De meldkamer van de politie stuurde echter een ambulance, omdat deze kennelijk had verstaan dat verzoekster onwel was geworden. De ambulance kwam dan ook snel en zelfs met sirenes aan ter plaatse. Het ambulancepersoneel controleerde verzoeksters bloedsuikerspiegel en gaf de instructie om haar eerst te horen, zodat zij weer snel haar huis kon. Politieambtenaar X kreeg niet de instructie om verzoekster eten en/of drinken te geven. Zij volgde altijd de instructies van het ambulancepersoneel op. X kon zich verder niet herinneren dat verzoekster haar had gevraagd om eten en/of drinken. Evenmin wist zij waarom verzoekster geen drinken had gehad, aldus politieambtenaar X.

Politieambtenaar Y

3.5 Tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman verklaarde politieambtenaar Y, voor zover (nog) van belang en zoals ook (deels) uit de processen-verbaal en overige stukken bleek, als volgt.

3.6 Op 6 april 2011 hielden politieambtenaar Y en politieambtenaar X verzoekster aan in een café vanwege belediging. Er waren op dat moment geen andere bezoekers in het café. Verzoekster was zevenenzestig jaar oud en was voor zover hij zich kon herinneren niet groot of dik. Ook was niet te zien dat zij suikerziekte had. Ook politieambtenaar Y zei tegen verzoekster dat zij was aangehouden en dat zij mee moest gaan naar het politiebureau. Verzoekster liet met luide stem weten dat zij dat belachelijk vond en dat zij niet mee zou gaan. Zij bleef op haar barkruk zitten. Politieambtenaar Y zei vervolgens nogmaals dat ze was aangehouden, mee moest gaan naar het politiebureau en dat anders geweld zou worden gebruikt. Verzoekster bleef echter op de barkruk zitten. Zodra politieambtenaar Y en X verzoekster bij haar armen wilden pakken trok zij steeds haar armen terug. Daarbij protesteerde zij steeds verbaal door te roepen dat zij het belachelijk vond en dat zij niet zou meegaan. Omdat verzoekster absoluut niet meewerkte door op de barkruk te blijven zitten, haar armen steeds weg te trekken en te roepen dat ze niet mee zou gaan, besloten zij om haar te boeien. Er was volgens politieambtenaar Y geen alternatief of minder zwaar middel om haar mee te nemen naar het politiebureau. Het was niet te doen om verzoekster naar de politieauto mee te trekken. Zij ging namelijk niet vrijwillig mee. Verzoekster met geweld oftewel met meer dan geringe kracht meetrekken vond hij bovendien een zwaarder middel dan haar zonder geweld te boeien en geboeid mee te nemen. Naast verzet was er op dat moment geen sprake van vluchtgevaar of gevaar voor de veiligheid. Omdat sommige arrestanten op de achterbank van de auto geweld gebruiken, vond politieambtenaar Y het veiliger om verzoekster geboeid te vervoeren. Je wist nooit hoe iemand zich tijdens de autorit zou gedragen met alle gevolgen van dien. Bovendien leerden zij van de instructeurs van de zogenoemde IBT (Integrale Beroepsvaardigheidstraining) dat in geval van verzet, zoals hier aan de orde, handboeien konden worden gebruikt. In dit geval was er geen sprake van standaard boeien, zoals bij sommige politiekorpsen het geval was.

3.7 Om verzoekster te boeien pakte politieambtenaar Y, die zelf twee meter lang en sterk in zijn armen was, haar bij haar bovenarm vast. Politieambtenaar X pakte haar bij haar andere bovenarm. Omdat verzoekster geen grote, dikke vrouw was, konden zij haar gemakkelijk en zonder geweld oppakken en van de barkruk halen. Zij hadden verzoekster met haar gezicht tegen de muur gezet, zodat zij haar armen op de rug konden boeien. Dit gebeurde niet hardhandig. De boeien zaten verder niet te strak en waren vergrendeld door de lock functie, zodat ze niet strakker konden gaan zitten. Op de rug boeien was volgens politieambtenaar Y de standaardwerkwijze. Alleen als dit niet lukte, zoals bij extreem dikke of stijve mensen, werden de armen voorop geboeid. Nadat verzoekster was geboeid, werkte zij mee en konden zij haar naar de politieauto brengen. Ze riep nog wel steeds dat ze het belachelijk vond, maar zij verzette zich niet meer fysiek. Vanwege het eerdere fysieke verzet was het niet mogelijk om haar zonder te boeien te vervoeren.

3.8 Politieambtenaar Y bestuurde, voor zover hij zich nog kon herinneren, de politieauto. Hij kon zich niet meer herinneren of verzoekster tijdens het vervoer had aangegeven dat

de handboeien zeer deden. Hij beseftte wel dat het niet prettig was om met de armen op de rug en geboeid tegen de rugleuning van de auto te zitten, maar gezien de regels en verzoeksters eerdere verzet kon dit niet anders.

3.9 Politieambtenaar Y vernam echter pas op het politiebureau dat verzoekster suikerziekte had. Hij kon zich niet herinneren dat zij dit eerder, bijvoorbeeld in het café, had laten weten. Verzoekster werd op het politiebureau naar de luchtplaats gebracht, omdat zij vertelde dat zij claustrofobisch was. Zij gaf aan dat ze zich niet goed voelde. Hij belde daarop de meldkamer en vroeg om een ambulance. Hoewel hij had laten weten dat er geen sprake was van spoed dan wel een levensbedreigende situatie, kwam de ambulance snel en met sirenes en zwaailichten ter plaatse. Het ambulancepersoneel onderzocht verzoekster meteen. Politieambtenaar Y had verzoekster, voor zover hij zich kon herinneren, wel drinken aangeboden. Volgens hem had zij water gekregen. Hij kon zich verder niet herinneren of verzoekster om eten had gevraagd, aldus politieambtenaar Y.

Hulpofficier van justitie

3.10 Tijdens de klachtprocedure bij de politie c.q. korpsbeheerder en het onderzoek door de Nationale ombudsman verklaarde de hulpofficier van justitie, voor zover (nog) van belang en zoals ook (deels) uit de processen-verbaal en overige stukken bleek, als volgt.

3.11 De hulpofficier van justitie kon zich zowel tijdens de klachtprocedure bij de politie en korpsbeheerder als tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman niet veel meer herinneren. Hij wist niet meer of hij verzoekster drinken of eten had gegeven. Over zijn gebruikelijke manier van werken merkte hij het volgende op. Aan iedere verdachte vroeg hij standaard of hij of zij iets wilde drinken. Slechts in bijzondere omstandigheden week hij daarvan af, bijvoorbeeld tijdens de nachtelijke uren of als de afdeling arrestantenzorg de zorg van een verdachte overnam. Hij behandelde iedere verdachte, ongeacht de verdenking, op dezelfde wijze en hechtte altijd veel waarde aan het menselijke aspect. Daarom kon hij zich geen redenen bedenken of niet voorstellen waarom hij verzoekster niets te drinken had aangeboden. Verzoeksters zoon liet overigens nog tijdens de hoorzitting bij de klachtadviescommissie weten dat hij hem wel iets te drinken had aangeboden. Voorts kon de hulpofficier van justitie zich niet herinneren dat verzoekster een slechte lichamelijke gesteldheid had.

4. Standpunt korpsbeheerder

De korpsbeheerder verklaarde verzoeksters klacht, voor zover hier aan de orde, op advies van de klachtadviescommissie niet gegrond. Naar de opvatting van de korpsbeheerder hadden de betrokken politieambtenaren verzoekster voldoende gelegenheid gegeven om mee te werken aan haar aanhouding. Verzoekster weigerde echter haar medewerking te verlenen en verzette zich bovendien. Hierdoor riep zij de wijze van aanhouden over zichzelf af. Het was, zoals de klachtadviescommissie ook constateerde, niet (duidelijk)

zichtbaar dat verzoekster in slechte conditie was en aan diabetes leed. Verzoekster kon zich bijvoorbeeld gemakkelijk bewegen. Direct en snel optreden in een publieke ruimte, zoals een café, was wenselijk en zelfs noodzakelijk, omdat het risico bestond dat het publiek zich ermee ging bemoeien en zich tegen de politie zou kunnen keren. De korpsbeheerder achtte het gebruik van handboeien verder proportioneel en rechtmatig. Niet was komen vast te staan dat verzoeksters wond aan de pols was ontstaan door onjuist of onzorgvuldig gebruik van de handboeien door de betrokken politieambtenaren. Voorts hield de politie voldoende rekening met verzoeksters gezondheidssituatie. De politie liet namelijk een ambulance komen. Verzoekster kreeg dan ook medische hulp en haar bloedsuikerspiegel werd onderzocht. Zij kon volgens de ambulancemedewerkers worden gehoord. Bovendien mocht zij tijdens het onderzoek op de luchtplaats verblijven vanwege haar claustrofobische klachten, aldus de korpsbeheerder.

II. BEOORDELING

5. Fysiek geweld

Vereiste dat grondrechten worden gerespecteerd

5.1 Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is een grondrecht dat door de Grondwet en internationale verdragen wordt beschermd (zie Achtergrond, onder 1.). Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd om op grond van artikel 8, eerste en vijfde lid, van de Politiewet 1993 (zie Achtergrond, onder 2.), geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn taak en een minder ingrijpend middel niet voorhanden is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

Geen schending vereiste

5.2 Allereerst merkt de Nationale ombudsman op dat de betrokken politieambtenaren handelden in de rechtmatige uitoefening van hun bediening. Zij hielden verzoekster namelijk aan vanwege belediging, omdat zij “matennaaiër” riep naar een stadswacht.

5.3 De Nationale ombudsman acht het niet aannemelijk dat de betrokken politieambtenaren verzoekster, zoals zij stelt, niet de gelegenheid hebben gegeven om zelf van de barkruk te komen en met hen mee te gaan en haar meteen op hardhandige wijze van de barkruk hebben getrokken. De Nationale ombudsman hecht in dit geval ook meer waarde aan de verklaringen van de betrokken politieambtenaren. De betrokken politieambtenaren hebben namelijk van begin af aan zowel bij de klachtadviescommissie als bij de Nationale ombudsman eensluidend het volgende verklaard. Nadat de

politieambtenaren verzoekster meedeelden dat zij was aangehouden, verzochten zij haar meerdere malen om mee te gaan naar het politiebureau. Verzoekster bleef echter weigeren en zei steeds dat ze niet mee zou gaan. Ook nadat de politieambtenaren haar waarschuwden dat anders geweld zou worden toegepast, bleef zij op de barkruk zitten. Zodra de politieambtenaren verzoekster vastpakten om haar mee te krijgen, verzette zij zich steeds door een terugtrekkende beweging te maken of de andere kant op te bewegen. Ook neemt de Nationale ombudsman hierbij in aanmerking dat het, gezien de verklaring van verzoekster dat zij de indruk had dat de politieambtenaren geïrriteerd waren onder andere doordat zij niet snel genoeg reageerde op hun aanwijzingen, aannemelijk is dat de betrokken politieambtenaren, anders dan verzoekster daarvoor steeds stelde, haar wel degelijk eerst hebben gevraagd om mee te gaan en haar niet meteen van de barkruk hebben getrokken. Verder is niet gebleken dat verzoekster, die zelf verklaarde dat zij alles op de fiets deed en ook kort daarvoor nog had gefietst, zichtbare lichamelijke beperkingen had, waardoor zij niet snel van de barkruk kon komen. Evenmin is aannemelijk geworden dat zij de politieambtenaren op dat moment heeft laten weten dat zij leed aan diabetes, botontkalking en artrose, waardoor zij niet zo snel kon en/of heeft gevraagd om daarom rustig aan te doen. Voorts acht de Nationale ombudsman van belang dat verzoekster, gezien haar opstandige houding en uitlatingen, niet de indruk wekte dat zij wilde meewerken. De Nationale ombudsman is dan ook van oordeel dat de politieambtenaren, nadat zij verzoekster hadden gevraagd om mee te gaan en hadden gewaarschuwd, haar vanwege haar weigerachtige opstelling met (enige) kracht konden vastpakken om haar mee te nemen. Hij acht dit niet disproportioneel. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de politie het vereiste dat grondrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, niet geschonden.

De onderzochte gedraging is dan ook behoorlijk.

6. Handboeien

Vereiste dat grondrechten worden gerespecteerd

6.1 Zoals hiervoor opgemerkt, is het een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Ook het aanleggen van handboeien vormt een inbreuk op de lichamelijke integriteit van de betreffende persoon en mag, zoals de Nationale ombudsman reeds in eerdere rapporten heeft geoordeeld, geen automatisme zijn.

Ambtsinstructie

6.2 Op grond van artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren (zie Achtergrond, onder 3.) kan een politieambtenaar een aangehouden verdachte ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen. Dit mag alleen gebeuren als dit noodzakelijk is vanwege vluchtgevaar of

gevaar voor de veiligheid van de betrokken persoon, de politieambtenaar of derden.

Schending vereiste

6.3 Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de politie het vereiste dat grondrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam dan wel het recht op lichamelijke integriteit, geschonden door verzoekster te boeien. Gesteld noch gebleken is dat er sprake was van vluchtgevaar of (direct) gevaar voor de veiligheid van verzoekster, de politieambtenaren of derden, zoals uitdrukkelijk vereist in artikel 22 van de Ambtsinstructie. Het feit dat verzoekster een weigerachtige en opstandige houding had en zich verzette door steeds terugtrekkende bewegingen te maken, was, zoals hiervoor is geoordeeld, weliswaar voldoende reden om haar met (enige) kracht vast te pakken en mee te krijgen, maar vormde geen reden om haar te boeien. Dat verzoekster vanwege haar weigerachtige houding mogelijk een gevaar voor de veiligheid van de betrokken politieambtenaren had kunnen zijn, acht de Nationale ombudsman, gezien verzoeksters postuur en leeftijd (zevenenzestig jaar), niet aannemelijk. Daarbij acht de Nationale ombudsman ook van belang dat politieambtenaar Y, die samen met zijn collega verzoekster aanhield, twee meter lang was en verklaarde sterk in zijn armen te zijn. Ook verklaarde politieambtenaar Y dat verzoekster geen grote, dikke vrouw was, zodat zij haar gemakkelijk en zonder geweld konden oppakken en van de barkruk konden halen. De Nationale ombudsman acht het boeien dan ook allesbehalve noodzakelijk. Voorts wijst hij erop dat politieambtenaar Y heeft verklaard dat er geen publiek aanwezig was in het café. Er bestond dan ook geen enkel risico dat het publiek zich ermee ging bemoeien en zich tegen de politie zou kunnen keren, op grond waarvan verzoekster, zoals de korpsbeheerder overwoog, snel en geboeid moest worden meegenomen. Dat de politieambtenaren verzoekster op hardhandige wijze of te strak zouden hebben geboeid, is overigens niet komen vast te staan.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Aanbeveling

6.4 De betrokken politieambtenaren verklaarden dat, wanneer een verdachte zich tijdens de aanhouding verzet, hij of zij altijd wordt geboeid om de controle ook tijdens het transport te kunnen houden en dat zij dit bovendien leerden van de zogenoemde IBT-instructeurs. Gezien voormeld oordeel hieromtrent en het bepaalde in de Ambtsinstructie, ziet de Nationale ombudsman reden om de korpsbeheerder in overweging te geven ervoor zorg te dragen dat binnen het politiekorps, inclusief de IBT, bekendheid wordt gegeven aan de limitatief in artikel 22 van de Ambtsinstructie (zie Achtergrond, onder 3) opgenomen voorwaarden voor het boeien van verdachten, namelijk alleen ten behoeve van het vervoer en in geval van vluchtgevaar en gevaar voor de veiligheid.

7. Geen drinken en eten aanbieden

Vereiste van bijzondere zorg

7.1 Het vereiste van bijzondere zorg houdt in dat overheidsinstanties aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die overheidsinstanties zijn aangewezen.

Geen schending vereiste (drinken aanbieden)

7.2 De Nationale ombudsman acht het niet aannemelijk dat de politie verzoekster tijdens haar verblijf op het politiebureau geen drinken zou hebben aangeboden. De betrokken politieambtenaren konden zich weliswaar niet meer (goed) herinneren of verzoekster drinken was aangeboden, maar konden zich ook niet zo goed voorstellen dat dit niet was gebeurd. De politie bood iedere arrestant namelijk standaard drinken aan. Dit was alleen anders in bijzondere omstandigheden, zoals 's nachts en als een arrestant werd overgedragen aan de arrestantenzorg. Daar was in dit geval echter geen sprake van. De Nationale ombudsman neemt hierbij ook in aanmerking dat de politie ook rekening hield met andere verzoeken of zaken waarmee verzoekster kwam. Verzoekster mocht bijvoorbeeld op de luchtplaats verblijven, omdat zij aangaf dat zij claustrofobisch was.

Ook liet de politie een ambulance komen, omdat verzoekster aangaf dat zij diverse medische klachten had, zoals diabetes. Het ambulancepersoneel onderzocht verzoeksters bloedsuikerspiegel en gaf de politie de instructie om haar eerst te horen, zodat zij weer snel naar huis kon. De politie volgde deze instructie, zoals gebruikelijk, ook op. Gezien het voorgaande ziet de Nationale ombudsman dan ook geen reden om aan te nemen dat de politie verzoekster, in afwijking van de gebruikelijke gang van zaken, geen drinken zou hebben aangeboden.

Geen oordeel (eten aanbieden)

7.3 Verzoekster stelt dat de ambulancemedewerkers, die haar bloedsuikerspiegel controleerden, de politieambtenaren zouden hebben laten weten dat verzoekster vanwege diabetes onder andere op tijd moest eten, maar dat zij desondanks en ondanks haar eigen verzoek niets had gekregen. De betrokken politieambtenaren konden zich echter niet herinneren dat de ambulancemedewerkers de instructie gaven om verzoekster eten te geven. Volgens de politie gaf het ambulancepersoneel de politie alleen de instructie om verzoekster eerst te horen, zodat zij weer snel naar huis kon, waaraan ook werd voldaan. Evenmin konden de betrokken politieambtenaren zich herinneren dat verzoekster om eten had gevraagd. Uit het voorgaande blijkt dat de feiten in dit geval niet kunnen worden vastgesteld. Daarom onthoudt de Nationale ombudsman zich, hoe onbevredigend ook, van een oordeel.

Conclusie

Gegron

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps IJsselland is gegron

het boeien vanwege schending van het vereiste dat grondrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

Niet gegron

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps IJsselland is niet gegron

het fysieke geweld;

de weigering van drinken.

Geen oordeel

De Nationale ombudsman gaf geen oordeel over:

de weigering van eten.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de korpsbeheerder in overweging ervoor zorg te dragen dat binnen het politiekorps, inclusief de IBT, bekendheid wordt gegeven aan de limitatief in artikel 22 van de Ambtsinstructie (zie Achtergrond, onder 3) opgenomen voorwaarden voor het boeien van verdachten, namelijk alleen ten behoeve van het vervoer en in geval van vluchtgevaar en gevaar voor de veiligheid.

Achtergrond

1. GRONDWET

Artikel 11

Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

2. Politiewet 1993

Artikel 8

1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf. (...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn.

3. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren

Artikel 1, derde lid, onder b

In dit besluit wordt verstaan onder geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken.

Artikel 4

Het gebruik van een geweldmiddel is uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar:

- a. aan wie dat geweldmiddel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het geweldmiddel hem is toegekend, en
- b. die in het gebruik van dat geweldmiddel is geoefend.

Artikel 22

- 1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.
- 2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.
- 3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of

de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt.